

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО І ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ТА
РЕСТАВРАЦІЇ

САМОСТІЙНА РОБОТА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СПЕЦКУРС «ІКОНОПИС»

Для напрямку **02 «Культура і мистецтво»**
зі спеціальності **023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»**
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Автор:

Ст.викл. Мельничук О.Д.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№ 1 від “01” вересня 2017 р.

Івано-Франківськ

2017

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Питання для самостійного опрацювання
5. Рекомендовані підручники та посібники

1. ВСТУП

Українське сакральне мистецтво є особливим явищем у багатьох вимірах - світовому, національному, мистецькому та релігійному. Ікона як культурний феномен містить в собі невичерпне джерело пізнання духовності, історії та національного мистецтва, оскільки в церковному мистецтві людина відображала не тільки свої відносини з Богом, але й своє світобачення, уявлення про своє місце в світі, відображення історичних процесів. В іконі засвідчена присутність незнищенності національної єдності, національної духовної ідентичності, національної сутності. Цьому служить особливість архітектонічної конструктивності релігійного малярства, його символічність, притаманна рідній землі гармонійна барвистість та образна ідентичність.

Ікона, таким чином, постає складним організмом, наповненим глибоким змістом, виразним завершенням якого є художньо-естетичний ідеал, ідеал краси всього найсуттєвішого, що є в давній і сучасній культурі. Тут духовні засади виражаються художніми закономірностями, - символікою кольору, кольоровою гармонією, зібраністю і цілісністю всіх образотворчих засобів, що так проникливо діють в старих іконах.

Іконопис як навчальна дисципліна має необмежені можливості для творчого розвитку студентів і позитивно впливає на формування їх творчих якостей і високої художньої культури.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс „Іконопис” покликаний підготувати кваліфікованого фахівця (художника і педагога) з образотворчого мистецтва із високим духовним та культурним рівнем, розвинутим творчим мисленням, відповідним професійним рівнем художньої майстерності.

Однією із важливих складових частин вивчення спецкурсу «Іконопис» у сучасній вищій школі є самостійна робота студентів. Під час навчального процесу вона стимулює глибше пізнання студентами джерел українського сакрального мистецтва, формує вміння досліджувати сакральну спадщину, сприяє глибшому зануренню в творчий процес, а також підштовхує студентів до наукової роботи і індивідуальної творчої діяльності. Самостійна робота є основним засобом набуття знань у вільний від занять час.

Мета самостійної роботи – сприяти якнайглибшому засвоєнню студентами знань і практичних навичок з спецкурсу “Іконопис”, ознайомити їх з основним понятійно-категоріальним апаратом, технологічними, технічними і стилістичними прийомами іконописного мистецтва.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи дають можливість студентам глибше опрацювати інформацію та докладніше попрацювати над практичними завданнями. Вони передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та сприяють формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є насамперед систематичне вдосконалення образного сакрального мислення, володіння технікою іконописного письма, освоєння альтернативних технологічних прийомів, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні творчих практичних завдань та наукових робіт.

Самостійна робота студентів з спеціалізації «Іконопис» становить приблизно 2/3 часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин

аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з предметом, об'єктом, метою, завданням та функціями навчального курсу. Спираючись на світову та українську сакральну спадщину, студенти вивчають специфіку іконописного мистецтва, його технологічні та технічні особливості, знайомляться з сучасним станом і напрямками його подальшого розвитку. В процесі викладання дисципліни в студентів повинно формуватися творче мислення та вміння самостійно аналізувати, комплексно вивчати та застосовувати набуті знання та вміння в творчій діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомлення студентів з теоретичним матеріалом та забезпечення їх можливістю більш глибокого самостійного вивчення багатой іконописної спадщини християнського мистецтва, зокрема українського іконопису, його особливостей, історії та основних стильових і змістових етапів розвитку;
- вивчення студентами іконології, іконографії, техніки та технології, інструментів і матеріалів іконописного мистецтва;
- засвоєння студентами навиків грамотного іконописця;
- розвиток у студентів власного творчого мислення та вміння реалізовувати самостійні творчі ідеї на практиці.

В процесі вивчення курсу „ Іконопис” студенти повинні оволодіти такими знаннями та навичками:

- оперувати термінами і поняттями іконопису;
- володіти теоретичним матеріалом про історію, особливості та основні стильові й змістові етапи розвитку ікономалярства, відмінні риси української ікони, богословську основу, іконографію та історію становлення іконографічного канону;
- мати уявлення про сучасні тенденції в ікономалярстві;
- знати найдавніші та сучасні технології іконопису;
- вміти проаналізувати і розкрити особливості мови іконописного твору;
- вміти створити грамотну творчу іконографічну композицію;
- вміти підготувати основу для ікони, позолотити та намалювати ікону.

3. СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІЗ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ІКОНОПИС»

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Назва теми	Кількість годин відведених на самостійну
Другий курс. Змістовний модуль 1.	
Творча композиція з архітектурними мотивами на основі принципів зворотної перспективи та площинного зображення .	5
Підготовка ескізів творчої композиції на основі натурних і іконографічних замальовок.	10
Виконання картону.	20
Виконання композиції на склі.	30
Копія української ікони 15-17ст візантійського стилю. Фрагмент. Виконання картону.	5
Другий курс. Змістовний модуль 2.	
Копія української ікони 15-17ст візантійського стилю. Фрагмент. Підготовка основи.	20
Копія української ікони 15-17ст візантійського стилю. Фрагмент. Виконання картону.	20
Виконання роботи в матеріалі.	30
Загалом	140
Третій курс. Змістовний модуль 1.	
Копія лику української ікони 14-16 ст. візантійського стилю	10
Підготовка основи.	10
Виконання роботи в матеріалі	30
Творча ікона «Спас нерукотворній». Ескізи. Підготовка основи.	10
Творча ікона «Спас нерукотворній». Виконання картону.	10
Виконання роботи в матеріалі.	30
Копія народної ікони на склі. Виконання картону.	20
Виконання роботи в матеріалі.	30
Третій курс. Змістовний модуль 2.	
Копія української ікони 15-17 століття візантійського стилю з намісного ряду іконостасу. Виконання картону.	10

Підготовка основи.	10
Виконання роботи в матеріалі	30
Творча ікона Богородиці і Христа для сучасного домашнього іконостасу. Ескізи.	10
Підготовка картону.	10
Підготовка основи	10
Виконання роботи в матеріалі.	20
Творча ікона на склі з нескладною пів фігурною або одно фігурною композицією. Виконання ескізів.	10
Виконання картону в натуральну величину.	10
Виконання роботи в матеріалі.	30
Разом	300
Четвертий курс. Змістовний модуль 1.	
Копія української середньовічної ікони із складною багатофігурною композицією із празничного ряду іконостасу. Підготовка основи. Виконання ескізів. Картон.	10
Підготовка основи	5
Виконання роботи в матеріалі.	15
Творча робота із складною двох- або трьох фігурною композицією. Підготовка основи. Виконання ескізів. Картон.	15
Підготовка основи	5
Виконання роботи в матеріалі	20
Четвертий курс. Змістовний модуль 2.	
Копія української середньовічної ікони із сюжетом «Розп'яття», «Вигнання з раю», «Воскресіння». Виконання картону.	10
Підготовка основи	5
Виконання роботи в матеріалі	15
Творча ікона із багатофігурним сюжетом. Іконографічна інтерпретація оголеної фігури. Ескізи. Картон.	10
Підготовка основи	5
Виконання роботи в матеріалі.	25
Загалом	140

4. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

- * Історичні аспекти зародження українського сакрального мистецтва.
- * Найдавніші українські пам'ятки іконописного мистецтва.
- * Період розквіту іконопису в Україні в добу середньовіччя.
- * Стилеві ознаки барокового періоду в іконописному мистецтві.
- * Модерні впливи на українське сакральне мистецтво.
- * Творчість українських художників діаспори в сфері сакрального мистецтва.
- * Сучасне тенденції розвитку сакрального мистецтва в Україні.
- * Народна течія в іконописі.
- * Феномен української народної ікони на склі.
- * Іконологія й іконографія.
- * Технологія підготовки основи для ікони. Традиції. Сучасні підходи.
- * Технології золочення і декорування ікони.
- * Сучасні школи сакрального мистецтва.

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Асєєв Ю. Мистецтво Київської Русі.–К.,1989 Жолтовський П. Український живопис XVII-XVIII ст.–К. 1978
2. Билецкий П. Украинская портретная живопись XVII-XVIII вв.–Ленинград, 1981
3. Вагнер Г. Канон и стиль в древнерусском искусстве.–М., 1987
4. Волинська ікона XVI-XVII століть з колекції Волинського краєзнавчого музею. Каталог. Частина I. / Упорядники А. Вигоднік, С. Василевська. – Луцьк: ДП "Волинські старожитності", 2013. – 179 с.
5. Волинська ікона XVI-XVIII століть з колекції Волинського краєзнавчого музею. Каталог. Частина II. / Упорядники А. Вигоднік, С. Василевська. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 196 с.
6. Жолтовський П. М. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст
7. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст.–К. 1983
8. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони.–Львів, 2002
9. Логвин Г. По Україні.–К. 1988
10. Лоханько Ф.П., Фролова Т.І. Художні матеріали. Техніка живопису.–К., 1960
11. Народна ікона на склі. –Львів, 2008
12. Овсійчук В. Майстри українського бароко.–К.,1991
13. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві.–К., 2001
14. Овсійчук В. Українське мистецтво XIV-перш.пол.XVII ст.–К., 1985
15. Овсійчук В. Українське малярство X-XVIII ст. Проблеми кольору.–Львів,1996
16. Овсійчук В., Кравич Д. Оповідь про ікону.–Львів.,2000
17. Сланський Б. Техніка живописи.–М. 1962
18. Степовик Д. Історія української ікони X-XX ст.–К.,1996
19. Степовик Д. Іконологія й іконографія.–Івано-Франківськ, 2003
20. Степовик Д. Українська ікона. Іконотворчий досвід діаспори.–К., 2003
21. Свенціцька В., Откович В. Українське народне малярство XIII- XX ст.–К., 1991
22. Титов М. Ф. Техніка і технологія темперного жовткового іконопису. Навчальний посібник.. – Київ: BONA MENTE, 2005. – 96 с.
23. Український іконопис XII-XIX ст. з колекції НХМУ: альбом. – Хмельницький, Київ: Галерея, Артанія Нова, 2005. – 236 с.
24. Філатов.В.В. Реставрація станкової темперної живописи.–М., 1986